

TER ONDERTEKENING

Aan: MOCW

**Onderzoek en
Wetenschapsbeleid**

Van
5.1.2.e

Datum
06 april 2023

Referentie
37817182

Bijlagen
Kamerbrief

Intern OCW afgestemd
COM, DE, HOenS, MBO, WJZ,
programma tegen Discriminatie
en Racisme

nota

Kamerbrief integrale aanpak sociale veiligheid in hoger
onderwijs en wetenschap

Aanleiding

Op 27 maart reageerde u schriftelijk op een eerste conceptversie van de Kamerbrief over sociale veiligheid in het hoger onderwijs en de wetenschap. We hebben uw opmerkingen verwerkt. Bijgevoegd vindt u de nieuwe versie van de brief. De voorkeur gaat uit naar het verzenden van deze brief naar de Kamer voor het Commissiedebat Wetenschapsbeleid van 18 april. Uiteraard afhankelijk van de mate waarin u de brief inmiddels voldragen vindt.

Geadviseerd besluit

Indien u de brief voldragen vindt voor verzending, verzoeken wij u de aanbiedingsbrief te ondertekenen. Zodat deze voor het Commissiedebat van 18 april verzonden kan worden.

Kernpunten

- We hebben uw opmerkingen verwerkt in de bijgevoegde versie van de brief. Verder hebben wij de brief aangescherpt op basis van onze gesprekken met het veld. Het veld onderschrijft de meerwaarde van een integrale aanpak en de hoofdlijnen van de aanpak zoals die in de bijgevoegde versie van de brief zijn beschreven.
- De brief gaat uit van een landelijk programma onder leiding van een regiegroep. De uitvoering van het programma is nader beschreven in de toelichting.
- Bij de beschrijving van het programma hebben wij een aantal taken van de regiegroep beschreven, waarbij per taak enkele concrete voorbeelden van activiteiten zijn benoemd. Het veld hecht er waarde aan dat de regiegroep ruimte krijgt om binnen deze hoofdtaken zelf invulling te geven aan het programma. Om deze reden hebben we per taak een beperkt aantal voorbeelden van activiteiten benoemd.

Toelichting

Tekstuele overwegingen

- Er is nu opgenomen dat u een zorgplicht bij wet wil regelen (en niet slechts ter overweging).
- We hebben concrete voorbeelden van activiteiten opgenomen om het onderwerp meer kleur te geven.

- We hebben toegevoegd dat 100% veiligheid niet bestaat maar dat dit niet van de plicht ontslaat om er alles aan te doen om de percentages te verbeteren.
- We hebben de relatie met academische vrijheid in het begin van de brief kort beschreven.
- We hebben de rol van de vertrouwensinspectie, onderdeel van de Inspectie van het Onderwijs, verduidelijkt en aangegeven dat deze nu niet de rol van landelijk meldpunt in brede zin kan vervullen. Een landelijk onderzoek naar de werking van procedures en voorzieningen voor meldingen en klachten, voor studenten en medewerkers, moet uitwijzen welke meerwaarde een extern meld- of steunpunt heeft ten aanzien van de huidige voorzieningen.
 - o Zodra dit onderzoek gereed is kunt u de bevindingen delen met de regiegroep; deze kan u wellicht ook adviseren over de eventuele inrichting van een meldpunt.
 - o In overleg met de Inspectie van het Onderwijs is onderzocht of de vertrouwensinspectie kan worden gepositioneerd als landelijk meld- of steunpunt. De inspectie ziet daar geen mogelijkheden toe gezien de huidige taken, bevoegdheden en positie in het stelsel.

Datum
6 april 2023

Financiële overwegingen

We hebben ervoor gekozen om in de brief een actie op te nemen die u al kunt uitvoeren in afwachting van het opstarten van het landelijke programma. Het gaat hierbij om het uitzetten van een landelijk onderzoek bij een extern bureau naar de werking van procedures en voorzieningen voor meldingen en klachten bij de instellingen. Dit naar aanleiding van een advies van de Inspectie van het Onderwijs. Het kan de regiegroep voorzien van waardevolle informatie. Deze eenmalige actie wordt (in 2023) bekostigd uit de genoemde €4 miljoen uit de studievoorschotmiddelen, met een bedrag dat niet hoger is dan €100.000. Het restant van de €4 miljoen is bestemd voor de opstart van het landelijk programma.

Daarnaast onderzoeken we in overleg met de collega's die het NAP seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld coördineren (Directie Emancipatie) of er een mogelijkheid is om op korte termijn initiatieven te financieren gericht op bewustwording bij studentenverenigingen, en of we middelen uit de verschillende programma's kunnen matchen. Het is nog te vroeg om hier in de brief op in te gaan. Zodra er concretere acties te melden zijn kunt u dit doen zodra u de Kamer informeert over de voortgang van het Nationaal actieplan Aanpak Seksueel grensoverschrijdend gedrag en Seksueel geweld (rond mei).

In de brief lichten we toe dat de regiegroep wordt gevraagd om voor de komende jaren een plan op te stellen voor de invulling van het programma. Op basis daarvan wordt de komende jaren €4 miljoen per jaar beschikbaar gesteld.

Door de brief te ondertekenen gaat u akkoord met deze voornemens.

Juridische overwegingen

- Voor de uitvoering van het programma willen we gebruikmaken van een regiegroep. Die willen wij samen met het veld instellen door middel van een convenant. In het convenant leggen we vast welke kennis de regiegroep

nodig heeft en hoe de leden van de regiegroep worden benoemd. Ook kan in het convenant opgenomen worden welk mandaat de regiegroep krijgt met betrekking tot de inzet van middelen voor het programma.

Datum
6 april 2023

- Bij de benoeming van de leden van de regiegroep zijn grofweg twee smaken: u benoemt de leden op basis van een afspraak hierover in het convenant of de leden worden benoemd op basis van consensus tussen de convenantpartijen. Een keuze hierin kan op een later moment worden gemaakt evenals de wijze waarop de leden worden voorgedragen; door de convenantpartijen of door een onafhankelijke benoemingsadviescommissie.
- De regiegroep heeft ondersteuning nodig bij de uitvoering van het programma. Dat vraagt een brede set van kennis en ervaring. Het vraagt om kennis van de verschillende doelgroepen en de verschillende aspecten van sociale veiligheid, ervaring met grootschalige cultuurverandering en met de wijze waarop hoger onderwijsinstellingen hierin kunnen worden ondersteund. Naast inhoudelijke kennis is er ook ervaring nodig met het faciliteren van een gremium als een regiegroep. Hierbij kan worden gedacht aan expertisecentra op het gebied van diversiteit in onderwijs, inclusief onderwijs, veiligheids- en arbeidsmarkt vraagstukken.
- We onderzoeken nog welke instrumenten geschikt zijn voor de financiering van het programma; of dit bijvoorbeeld via een subsidie- of een inkooptraject moet verlopen. We willen dit op een ordentelijke wijze regelen mede met het oog op risico's m.b.t. staatssteun.
- We zullen op korte termijn een planning opstellen die voorziet in het opstellen en afsluiten van een convenant met het veld, de benoeming van de leden van de regiegroep en de keuze voor de juiste instrumenten voor financiering.

Krachtenveld

We hebben meerdere partijen in het veld meegenomen in onze aanpak, waaronder UNL, VH, ISO, LSVb, PNN, PostdocNL, FNV en AOb. Zij hebben zich positief over de aanpak uitgesproken. We hebben ook meermaals teruggekregen dat zij voorkeur hebben om ruimte bij de regiegroep te laten om zelf het landelijk programma vorm te geven en daarin voorstellen te doen voor acties en maatregelen. Uiteraard zullen we een duidelijk opdrachtomschrijving en mandatering maken voor de regiegroep. Wij hebben ervoor gekozen om in de brief een categorisering aan te brengen en de belangrijkste maatregelen te noemen.

Verder is op de brief afstemming gezocht met Programma tegen racisme en discriminatie, de collega's bij DE die het NAP coördineren, de Inspectie van het Onderwijs, de NVAO en de Adviescommissie Diversiteit en Inclusie in Hoger Onderwijs en Onderzoek.

Tevens is de brief afgestemd met het ministerie van SZW en de Nederlandse Arbeidsinspectie.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

N.v.t.

TER BESLUITVORMING

Aan: MOCW

**Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering**

Van

5.1.2.e

Datum

22 maart 2023

Referentie

37382388

Bijlagen

Concept-brief

Nota 36287394

Intern OCW afgestemd
OWB

nota

Eerste ruwe versie Kamerbrief sociale veiligheid hoger
onderwijs en wetenschap

Aanleiding

Tijdens de beleidsstaf van 21 februari zijn voorstellen voor de integrale aanpak sociale veiligheid hoger onderwijs en wetenschap met u besproken. Het streven is om een beleidsbrief hierover tijdig naar de Tweede Kamer te sturen, bij voorkeur nog voor het commissiedebat Wetenschapsbeleid (18 april). U ontvangt hierbij een eerste ruwe concept-versie van de brief.

Geadviseerd besluit

- Gaat u akkoord met een verdere uitwerking van deze conceptbrief langs de in deze brief geschetste hoofdlijnen?
- Gaat u akkoord met verzending van de brief op 11 april?

Bij een volgende versie van de brief leggen we u een nota met concrete beslispunten voor.

Kernpunten

- De aanvankelijke planning voor verzending (31 maart) lijkt niet gehaald te worden. We koersen nu op 11 april.
- In de brief schetst u
 - o welke problemen er spelen en wat instellingen al ondernemen;
 - o de aanpak, die uit drie lijnen bestaat:
 - de bestuurlijke afspraken die u reeds gemaakt hebt
 - landelijk programma onder regie van een regiegroep
 - verbeteren van toezicht en voorzieningen voor meldingen/klachten; en
 - o de samenhang met de reeds bestaande programma's en met andere onderwijssectoren.

Toelichting

Proces en planning

Op basis van uw reactie werken wij door aan een tweede versie van de brief en bespreken wij concretere ideeën over de aanpak en uitwerking met de studenten, vakbonden en koepels om het draagvlak te peilen. We verwachten op uiterlijk 11 april de brief te kunnen verzenden. Versnelling kan bereikt worden met

beperktere afstemming en een minder concrete uitwerking van plannen in de brief.

Datum
16 maart 2023

Afstemming

Er wordt overleg gevoerd met bestuurders van UNL en VH over o.a. de positionering en opdrachtverlening aan een regiegroep en de implementatie van het landelijke programma. Bij de studentenorganisaties, vakbonden en koepels is gevraagd om alvast na te denken over de samenstelling van de regiegroep. We toetsen onze ideeën ook bij medewerkers van het bureau van Regeringscommissaris Hamer en het NAP seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld, en de Commissie diversiteit en inclusie hoger onderwijs en onderzoek. De concept-brief wordt afgestemd met directies MBO en Emancipatie.

Openstaande punten

Wij werken momenteel verder, mede naar aanleiding van uw opmerkingen in de beleidsstaf van 21 februari jl., aan de volgende punten, waarover wij u op een later moment beslispunten voor zullen leggen, inclusief over de financiering daarvan.

- Samenstelling en opdrachtverlening **regiegroep**
 - o er wordt gewerkt aan een scherpere opdrachtformulering voor de regiegroep en profielen voor de leden
- Kiezen van **uitvoeringsorganisatie(s)** die de regiegroep kan ondersteunen bij het uitvoeren van het programma
 - o waarbij van belang is: expertise/ervaring in huis, en verbinding met professionele netwerken.
- Duidelijkheid bieden over het al dan niet instellen van een landelijk **meldpunt**, mede gelet op de keuzes die MPVO hierover heeft gemaakt voor het funderend onderwijs en de vragen die hierover zijn gesteld in de Tweede Kamer.
 - o waarbij bezien wordt of de Vertrouwensinspectie die rol reeds heeft of moet krijgen.

Meld-, overleg- en aangifteplicht

Via een separate nota (#36287394, bijgevoegd) heeft u reeds een positief besluit genomen inzake het voornemen om de meld-, overleg- en aangifteplicht bij zedenmisdrijven bij minderjarigen uit te breiden (naar ook seksuele intimidatie, en naar ook meerderjarigen) in het hoger onderwijs en het mbo. Dit voornemen is verwerkt in de brief.

Maatregelen die u al in 2023 kunt treffen

U vroeg tijdens de beleidsstaf naar mogelijkheden tot snelle maatregelen. We kunnen de volgende trajecten in gang zetten:

1. Brede startconferentie organiseren in najaar 2023 voor bestuurders, medewerkers, studenten als aftrap voor het programma
2. Landelijk onderzoek bij extern bureau uitzetten naar de werking van klachtenprocedures en voorzieningen bij de instellingen
3. Eenmalige subsidie voor campagne 'omstanders' bij studentenverenigingen in het hele land – introductieweken bij start academisch jaar 2023-2024. De

middelen worden gematcht vanuit het NAP seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld. Mogelijk ook in samenwerking met mbo.

4. De Arbeidsinspectie en Inspectie van het Onderwijs verzoeken om samenwerking structureel te versterken, bijvoorbeeld met opstellen van samenwerkingsprotocol voor o.a. expliciteren bevoegdheden en uitwisselen van signalen.
5. Afspraken maken met instellingsbesturen over financieren en erkennen van studieverenigingen, conform toezegging aan het lid Van der Laan (D66).

Datum

16 maart 2023

Longlist met ideeën voor invulling van het landelijke programma

U vroeg tijdens de beleidsstaf naar ideeën voor activiteiten die in het kader van het landelijke programma kunnen worden ondernomen en gefinancierd, met in achtneming van het feit dat u de regiegroep zult verzoeken om zelf ook met voorstellen te komen. In de concept-brief staan nu enkele voorstellen.

De onderstaande lijst bevat meer ideeën, deels afkomstig uit de gesprekken die wij hebben gevoerd en aanbevelingen uit verschillende rapporten. Ze zijn nog niet afgestemd met partijen buiten het ministerie.

- Opzetten van een expertisecentrum sociale veiligheid en inclusie ho en w in verbinding met of via bestaande instituten en arbeidsmarktfondsen
- Audit sociale veiligheid op vrijwillige basis voor select aantal instellingen met als voorwaarde dat zij onderling resultaten delen
- Ontwikkelen van docentprofessionalisering via verschillende netwerken, bijv. landelijke decanenoverleggen en organisaties voor de beroepsgroep
- Agenderen van een vorm van onderwijsbevoegdheid in het hoger onderwijs voor specifieke vakgebieden
- Voorlichting aan studenten over grensoverschrijdend gedrag als verplicht onderdeel (verschillende initiatieven in kaart brengen en met elkaar in contact brengen)
- Jaarlijkse conferentie met een follow-up / stand van zaken over de aanbevelingen van rapport KNAW
- Bewustwording en professionalisering van raden van toezicht, via de twee verenigingen van toezichthouders
- Landelijk referentiekader opstellen voor gedragscodes inclusief voorstellen over de naleving
- Opstellen/actualiseren risico- en dreigingsbeeld veiligheid van de sector, evt. als continuering van activiteiten platform IV-HO
- Campagne over zwijgen en melden: rechten en plichten heldere uitleg over meldplicht en het verbod op zwijgbedingen
- Versterking van positie van ombudsfunctionarissen in hoger onderwijs evt. via Vereniging Ombudsmannen HO
- Training voor secretarissen en voorzitters NVAO over herkennen en signaleren van onveilige leer- of werkomgeving
- Monitoren academische cultuur via beoordelingen op basis van SEP (kwaliteit onderzoek)
- Agenderen of implementeren van voorstellen die bijdragen aan afvlakken van hiërarchie en verkleinen van afhankelijkheden in de wetenschap en/of kunst

- Opzetten/ondersteunen platform voor didactiek en beoordelingsvormen voor experts in de verschillende kunstopleidingen, zoals reeds voorgenomen in kunstvakonderwijs hbo
- Opzetten van netwerk van ambassadeurs sociale veiligheid binnen de instellingen
- Training ontwikkelen voor medezeggenschapsraden over juridische kaders sociale veiligheid
- Organiseren van ontmoetingen / intervisie voor bestuurders
- Financieren van praktijkgericht onderzoek ter bevordering van sociale veiligheid in het onderwijs
- Gesprekken organiseren met docenten en leidinggevenden over "worstelen met woke" – omgaan met maatschappelijke spanningen en gevoelige thema's in de collegezaal

Datum
16 maart 2023

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

N.v.t.

TER BESLUITVORMING

Aan: MOCW

**Middelbaar Beroeps
Onderwijs**

Van
5.1.2.e

Datum
22 februari 2023

Referentie
36287394

Bijlagen

Intern OCW afgestemd
HOenS, MBO

nota

Uitbreiding meld-, overleg- en aangifteplicht
zedemisdrijven voor mbo en ho

Aanleiding

MPVO werkt aan een wetsvoorstel met betrekking tot sociale veiligheid in het onderwijs. De meeste wijzigingen die daarin worden voorgesteld gelden uitsluitend voor het primair en voortgezet onderwijs. Voor drie wijzigingsvoorstellen is de vraag of de wijzigingen ook in het mbo en ho doorgevoerd moeten worden. Dit betreft (1) het uitbreiden van de meld-, overleg- en aangifteplicht zedemisdrijven met een meld- en overlegplicht seksuele intimidatie, (2) de meld-, overleg- en aangifteplicht zedemisdrijven laten gelden voor alle leerlingen en studenten, in plaats van alleen minderjarigen, en (3) het invoeren van een meldplicht voor incidenten van sociale onveiligheid. Volgens planning gaat het wetsvoorstel, inclusief eventuele wijzigingen in Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB) en de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW), half maart in internetconsultatie.

Middels deze nota vragen wij u om een besluit aangaande deze drie wijzigingsvoorstellen, zodat dit in het wetsvoorstel verwerkt kan worden. Het uiteindelijke wetsvoorstel zal u via de DGPV-lijn ter goedkeuring voorgelegd worden. MPVO heeft het voortouw bij het wetsvoorstel. Tevens vragen wij u om een besluit aangaande uw formele betrokkenheid bij het wetsvoorstel.

Geadviseerd besluit

- U wordt geadviseerd in de WEB en WHW:
 - De meld-, overleg- en aangifteplicht voor zedemisdrijven uit te breiden met een meld- en overlegplicht voor seksuele intimidatie.
 - De meld-, overleg- en aangifteplicht voor zedemisdrijven en de meld- en overlegplicht voor seksuele intimidatie te laten gelden voor alle leerlingen en studenten, meer- en minderjarig.
 - Geen registratie- en meldplicht voor incidenten van sociale onveiligheid in te voeren.
- Voor wat betreft uw formele betrokkenheid bij het wetsvoorstel wordt u geadviseerd te kiezen voor de variant 'MPVO in overeenstemming met MOCW'. Bij deze variant is uw akkoord nodig, maar ondertekent u geen stukken en heeft u geen contraseign op de wet. Dit omdat het overgrote deel van het wetsvoorstel het primair en voortgezet onderwijs betreft.

Toelichting

Meld-, overleg- en aangifteplicht zedenmisdrijven

In alle onderwijswetten, van primair onderwijs t/m hoger onderwijs, is bepaald dat indien een binnen de onderwijsinstelling met taken belast persoon (bijvoorbeeld een docent) zich mogelijk schuldig maakt of heeft gemaakt aan een zedenmisdrijf jegens een minderjarige leerling of student, het bestuur dit moet melden bij de vertrouwensinspecteur van de Inspectie van het Onderwijs. In overleg tussen bestuur en vertrouwensinspecteur wordt vervolgens bekeken of er mogelijk sprake is van een strafbaar feit. Als uit het overleg blijkt dat daarvan een redelijk vermoeden is, moet het bestuur aangifte doen. Tevens is bepaald dat wanneer een met taken belast persoon bekend is geworden dat een collega zich mogelijk schuldig maakt of heeft gemaakt aan een dergelijk zedenmisdrijf jegens een minderjarige leerling of student, hij dit dient te melden bij het bestuur. Zie ook de schematische weergave verderop in deze nota.

Waarom uitbreiding met een meld- en overlegplicht seksuele intimidatie?

In opdracht van OCW is in 2020 onderzoek uitgevoerd naar seksueel grensoverschrijdend gedrag in het onderwijs.¹ Eén van de aanbevelingen uit het rapport is om voor alle vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag een meld- en overlegplicht in te voeren. De reden hiervoor is dat gevallen van seksueel grensoverschrijdend gedrag door met taken belaste personen (TBP) niet altijd aan het licht komen door onjuiste afwegingen die gemaakt worden op het moment dat de onderwijsinstelling geconfronteerd wordt met een incident of melding. Dat onderwijsinstellingen onjuiste afwegingen maken komt door een gebrek aan kennis en kunde als het gaat om hoe om te gaan met mogelijke gevallen van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Voormalig minister Slob heeft in mei 2021 aan de TK toegezegd deze aanbeveling uit te werken.

Deze aanbeveling kan worden uitgewerkt door de huidige meld-, overleg-, en aangifteplicht voor zedenmisdrijven in de onderwijswetten uit te breiden met een meld- en overlegplicht voor seksuele intimidatie. Met 'zedenmisdrijven' wordt bedoeld op misdrijven als bedoeld in Titel XIV van het Wetboek van Strafrecht. Seksuele intimidatie binnen een onderwijsinstelling is geen zedenmisdrijf. Echter, het verschil tussen een zedenmisdrijf en seksuele intimidatie is niet altijd makkelijk te maken. Door de meld- en overlegplicht uit te breiden met seksuele intimidatie kan de onderwijsinstelling met de vertrouwensinspecteur bekijken of het inderdaad seksuele intimidatie betreft of toch een zedenmisdrijf waarvoor aangifte moet worden gedaan. Op die manier wordt op juiste gronden gekozen voor ofwel aangifte, ofwel andere stappen.

¹ Kamerstuk 35570-VIII-91

Waarom ook in WEB en WHW de meld- en overlegplicht uitbreiden met seksuele intimidatie?

Het rapport over seksueel grensoverschrijdend gedrag in het onderwijs richt zich voornamelijk op primair en voortgezet onderwijs. Echter, er is geen aanleiding om te veronderstellen dat in het ho en mbo andere afwegingen worden gemaakt bij meldingen. Mede met het oog op consistente onderwijswetgeving adviseren we om de uitbreiding van de meld- en overlegplicht met seksuele intimidatie ook in de WEB en WHW door te voeren.

Waarom opheffen beperking tot minderjarigen?

De huidige wettelijke meld-, overleg- en aangifteplicht ziet op een mogelijk zedendelict tussen een met taken belast persoon en een minderjarige leerling of student. De redenering achter deze keuze bij de wetwijziging van 1999 was dat leerlingen en studenten die minderjarig zijn naar het oordeel van de regering een verdergaande bescherming behoeven dan meerderjarige leerlingen en studenten.

Ook voor meerderjarige leerlingen of studenten geldt echter dat zij zich veelal in een afhankelijkheidspositie bevinden ten opzichte van een met taken belast persoon (bijvoorbeeld een twintigjarige student ten aanzien van een hoogleraar). Het is problematisch als signalen van seksuele intimidatie of zedenmisdrijven jegens meerderjarige leerlingen of studenten niet op dezelfde manier worden behandeld als bij een minderjarig slachtoffer. Vanwege de afhankelijkheidsrelatie die inherent is aan een onderwijssituatie ongeacht de leeftijd van de leerling of student, adviseren we in de WEB en WHW de beperking tot minderjarigen in de meld-, overleg- en aangifteplicht voor zedenmisdrijven op te heffen en ook de nieuw in te voeren meld- en overlegplicht voor seksuele intimidatie voor zowel meer- als minderjarigen te laten gelden. Dit is ook passend bij de maatschappelijke ontwikkelingen sinds 1999. Inmiddels is er veel meer aandacht voor de grote gevolgen van seksueel grensoverschrijdend gedrag, ook bij meerderjarigen.

Gevolgen van deze wijzigingen voor het veld

Het mbo heeft een studentenpopulatie van meer- en minderjarigen. In 2021 was 68,4% van de mbo studenten aan bekostigde instellingen 18 jaar of ouder. Het opheffen van de beperking tot minderjarigen in de meldplicht zorgt voor gelijkheid en duidelijkheid in het veld: voor alle studenten geldt dezelfde procedure. In het ho zijn weinig minderjarige studenten. De voorgestelde wetwijziging heeft daarom (getalsmatig) veel impact op het ho, waar de meldplicht als een nieuwe verplichting zal worden ervaren. Te verwachten valt dat het aantal meldingen substantieel zal toenemen.

De uitbreiding met seksuele intimidatie, voorlopig gedefinieerd als 'indringend seksueel benaderen', heeft voor mbo en ho een andere impact dan voor po en vo. Waar het seksueel benaderen van kinderen altijd seksuele intimidatie is en gemeld moet worden, is in een omgeving van meerderjarigen de context van

belang. In de formulering van de wettekst en de memorie van toelichting zal hier oog voor zijn. Goede voorlichting over de wetwijziging aan en binnen de instellingen, bijvoorbeeld in de vorm van een handreiking, kan behulpzaam zijn voor een goede implementatie en bijdragen aan de bewustwording.

In het ho bent u in gesprek met de koepels, werknemers- en studentenorganisaties over een integrale aanpak sociale veiligheid. Deze mogelijke wetwijzigingen kunnen in de beleidsbrief hierover (te verzenden in maart 2023) onder het kopje Toezicht en handhaving worden aangekondigd. VH en UNL zijn ambtelijk geïnformeerd over deze mogelijke wetwijzigingen. Zij zijn van mening dat dit een onnodige verzwaring van de regelgeving is. In het verdere overleg met de koepels is dit een aandachtspunt.

Registratie- en meldplicht incidenten van sociale onveiligheid

Tijdens het debat over het Gomarus college op 30 september 2021 hebben de leden Peters (CDA) en Pouw-Verweij (JA21) een motie over een meldplicht ingediend. Met deze motie werd het kabinet verzocht om ervoor te zorgen dat de bestaande meldplicht voor zedenmisdrijven wordt uitgebreid met incidenten van (sociale) veiligheid en het welbevinden van leerlingen (Kamerstukken 2021/2022, 31289, nr. 491).

MPVO heeft aangegeven deze motie uit te werken in samenhang met de bestaande meld-, overleg- en aangifteplicht voor zedenmisdrijven en de toegezegde uitbreiding daarvan. MPVO heeft dit gedaan door in het conceptwetsvoorstel een registratieplicht voor veiligheidsincidenten² op te nemen. Waar het om ernstige of regelmatige veiligheidsincidenten³ gaat, is er vervolgens een meldplicht bij de inspectie (niet de vertrouwensinspecteur).

Waarom de registratie- en meldplicht veiligheidsincidenten niet invoeren in WEB en WHW?

MBO en HO&S adviseren om deze meldplicht niet voor mbo en ho in te voeren:

- Op het moment ontbreekt een probleemanalyse op basis waarvan kan worden geconcludeerd dat dit echt noodzakelijk is voor het mbo en ho. Daarnaast zijn de definitie en voorbeelden van 'veiligheidsincidenten' zoals die voor po en vo gebruikt worden, niet zonder meer van toepassing in het mbo en ho.
- Wetgeving op het gebied van sociale veiligheid is in het mbo en ho anders dan in het funderend onderwijs. In het mbo en ho is er bijvoorbeeld voor het bestuur geen expliciete verplichting op het gebied van sociale veiligheid. Voor zover het bestuur gezag een zorgplicht voor sociale

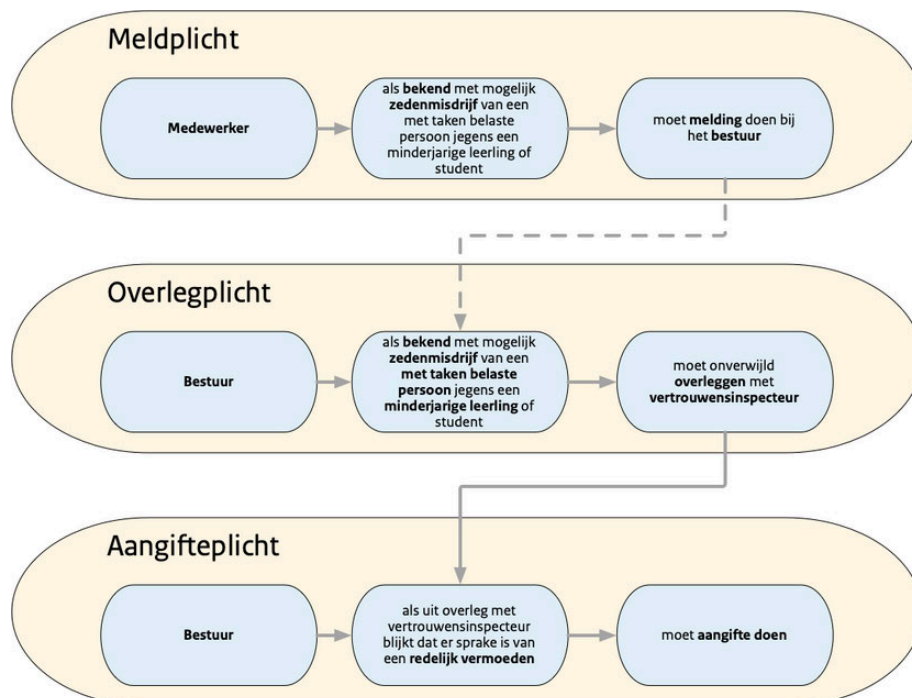
² Iedere gebeurtenis onder verantwoordelijkheid van het bestuur waarbij een leerling, ouder of personeelslid fysieke of mentale schade wordt toegebracht, wapenbezit, seksuele intimidatie en seksueel misbruik, stelselmatige pesterijen, discriminatie, bedreiging, vernieling of diefstal van goederen en bezit van, handel in of gebruik van drugs.

³ Voorbeelden van ernstige veiligheidsincidenten zijn fysiek geweld dat ernstig letsel tot gevolg heeft, stelselmatige pesterijen en vuurwapenbezit.

veiligheid heeft, moet deze impliciet worden opgemaakt uit andere (algemeen geformuleerde) zorgplichten. De door MPVO beoogde registratieplicht voor veiligheidsincidenten en meldplicht voor ernstige veiligheidsincidenten zou dus niet zijn ingebed in bredere sociale veiligheidsverplichtingen en is daarmee vooralsnog niet passend/te gedetailleerd voor mbo en ho.

- Mbo werkt aan de Monitor Integrale Veiligheid. Hiermee krijgen we rond de zomer 2023 een vollediger beeld van wat er speelt in het mbo. Aan de hand van de daaruit volgende probleemanalyse kunnen eventuele vervolgstappen gekozen worden.
- In het ho zou via het netwerk van integrale veiligheidsmanagers van hogescholen en universiteiten een beeld opgehaald kunnen worden hoe instellingen omgaan met 'ernstige incidenten' en aard en aantal hiervan.

Schematische weergave van de huidige meld- overleg- en aangifteplicht

Bron: Vertrouwensinspectie

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
(geen)

TER BESLUITVORMING

Aan: MOCW

**Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering**

Van

5.1.2.e

Datum

13 december 2022

Referentie

3485504

Bijlagen

Intern OCW afgestemd

DE, OWB

nota

Aanpak sociale veiligheid hoger onderwijs en wetenschap

Aanleiding

In het bestuursakkoord UNL en VH is afgesproken dat u in overleg met het veld dit najaar een integrale aanpak voor de bevordering van sociale veiligheid en inclusie in hoger onderwijs en wetenschap vormgeeft. Tijdens de beleidsstaf van 21 september bespraken we onze eerste ideeën met u. Nu we een ambtelijke consultatieronde hebben gedaan, zijn deze nader uitgewerkt. In deze nota leggen we u voor met welke inzet we de laatste gesprekken met de koepels, studenten en andere stakeholders willen ingaan. Dit ook met het oog op het tweeminutendebat over sociale veiligheid van studenten, dat de Kamer heeft ingepland in de week van 16 januari naar aanleiding van het factsheet van de inspectie over sociale veiligheid. U heeft in Kamervragen hierover aangekondigd de aanpak sociale veiligheid begin 2023 naar de Kamer te sturen.

Geadviseerd besluit

Gaat u akkoord met de hieronder genoemde 3 kernpunten als inzet voor gesprekken met de koepels, studenten en vakbonden? Definitieve besluiten over de aanpak kunt u begin volgend jaar nemen.

Kernpunten

Uw plan van aanpak bestaat uit de volgende drie onderdelen:

1. Instellen regiegroep
 - a. U benoemt een tijdelijke regiegroep, bestaande uit tenminste twee boegbeelden uit het hbo en wo, en twee of drie personen die het perspectief van studenten en werknemers kunnen uitdragen.
 - b. De regiegroep krijgt de opdracht een landelijk programma ter bevordering van sociale veiligheid in hoger onderwijs en wetenschap uit te werken en leiding te geven aan de uitvoering voor de periode 2023 – 2027.
2. Programma
 - a. Voor het programma stelt u jaarlijks maximaal €4 miljoen beschikbaar, bovenop de €4 miljoen die in het Bestuursakkoord is toegezegd aan de instellingen zelf. De regiegroep beslist over de besteding van deze middelen.
 - b. Het doel van het programma is: een sociaal veilige leer- en werkomgeving in hoger onderwijs en wetenschap bevorderen.

Subdoelen zijn: het vergroten van bewustwording in het veld, kennisdeling binnen en tussen instellingen en opleidingen, een cultuurverandering in het wo en hbo bewerkstelligen, het breder inzetbaar maken van bestaande instrumenten voor sociale veiligheid, het ontwikkelen van nieuwe instrumenten en/of handreikingen, en het monitoren van sociale veiligheid.

- c. U schetst de belangrijkste voorwaarden die u aan een dergelijk programma stelt en aan de regiegroep meegeeft.
- d. U vraagt de regiegroep ook een voorstel te doen voor de inrichting van een landelijk, onafhankelijk steunpunt voor studenten en medewerkers.

3. Toezicht en handhaving

- a. Naast het programma gaat u in 2023 verkennen of de zorgplicht van instellingen t.a.v. de veiligheid van studenten moet worden geëxpliciteerd in de WHW, en hoe sociale veiligheid kan worden meegenomen in de borging van onderwijskwaliteit.
- b. U laat een onderzoek uitvoeren naar de inrichting, informatie over en werking van de klachtenprocedure voor studenten, conform de aanbeveling van de Inspectie van het Onderwijs.

Toelichting

Proces en tijdpad

- Deze voorstellen zijn tot stand gekomen na ambtelijke gesprekken met de koepels, studentenorganisaties, bonden, inspecties en organisaties die mensen met een kwetsbare positie vertegenwoordigen.
- De voorstellen zijn nog niet formeel gedeeld met deze partijen. Studentenorganisaties en werknemersorganisaties zijn positief. Instellingen hebben aarzelingen, maar zolang het programma overkoepelend is en een aanvulling op de inzet die instellingen zelf al leveren, kunt u waarschijnlijk ook op hun steun rekenen. Het gesprek met bestuurders is daarin cruciaal.
- Het proces om tot de integrale aanpak en Kamerbrief te komen ziet er daarom als volgt uit:
 - o December – januari: we werken aan de concept-beleidsbrief.
 - o Januari - februari: afrondende gesprekken met koepels om ons van draagvlak te verzekeren voor de aanpak.
 - Op **13 januari** is een overleg ingepland tussen directeuren HO&S en OWB met enkele bestuurders uit het wo en hbo (Jopie Noren en Nicole Ummelen, portefeuillehouders veiligheid bij de koepels).
 - Daarnaast plannen we overleggen in met ISO en LSVb, PNN, FNV, AOb en WO in Actie.

- Februari: concrete opties in beeld krijgen voor personen in regiegroep en geschikte uitvoeringsorganisatie.
- Begin maart: aanpak naar de Tweede Kamer versturen in de vorm van een beleidsbrief.

Relevante ontwikkelingen

- De week van **16 januari**: tweeminutendebat sociale veiligheid studenten
- Er staat een commissiedebat integrale aanpak seksueel grensoverschrijdend gedrag gepland op **25 januari**. Streven van directie Emancipatie is om voor die tijd nog het Nationaal actieplan seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld naar de Kamer te sturen.
- Naar verwachting zal de inspectie in **februari** rapporteren over sociale veiligheid bij twee hbo-instellingen met kunst/mode-onderwijs. Resultaten daarvan kunnen nog betrokken worden bij de integrale aanpak.

Waarom een programma?

- Instellingen (en hun besturen) zijn zelf verantwoordelijk voor een sociaal veilige leer- en werkomgeving voor studenten en medewerkers.
- Die verantwoordelijkheid is vastgelegd (wat betreft werknemers) in de Arbowet, en (voor studenten en werknemers) in afspraken die de instellingen zelf hebben gemaakt, zoals de Code goed bestuur en in cao's.
- Er zijn binnen de instellingen tal van procedures, plannen en functionarissen. Toch zijn ze niet altijd effectief (in een omgeving die men als onveilig ervaart is de drempel hoog om te melden) en er is nog te weinig aandacht voor preventie en voor structurele oorzaken.
- Grote winst is te boeken in een cultuurverandering, beter gebruik van de vele bestaande instrumenten, kennisdeling, en kennisontwikkeling. Een landelijk programma is daarvoor een geschikt instrument; dit wordt onderschreven door het advies van de Commissie Ellemers (KNAW) dat zich richt op sociale veiligheid in de wetenschap. U stimuleert hiermee tot meer samenwerking.
- Een cultuurverandering kost tijd. Met een programma kunt u borgen dat er duurzame inzet wordt geleverd op sociale veiligheid en inclusie. Na vier jaar kan een evaluatie worden gedaan en besloten of en hoe het programma wordt gecontinueerd.
- We laten ons inspireren door het programma Erkennen en waarderen, dat op bepaalde punten gelijksoortige veranderingen en oplossingen beoogt.

Waarom een regiegroep?

- Daarmee kunt u uitdragen dat de aanpak "van en voor het veld is" en een evenwicht in belangen en perspectieven organiseren (bestuurders/studenten/werknemers).
- Risico is dat u de indruk kunt wekken dat het de regiegroep is die de bestuurlijke keuzes maakt. U kunt dit voorkomen door de regiegroep een stevig kader met voorwaarden mee te geven. Verder in deze nota (*invulling van het programma*) doen we hiervoor een suggestie.

- Alternatief is dat u zelf beslist over alle interventies en maatregelen, of dat de instellingen naar eigen inzicht de middelen inzetten voor verbetering van sociale veiligheid. In het eerste geval kunt u moeilijk recht doen aan het maatwerk dat nodig is (bepaalde sectoren, instellingen en opleidingen vragen om een specifieke aanpak). In het tweede geval worden mogelijk de studenten en werknemers niet goed betrokken, en is er minder aandacht voor kennisdeling tussen instellingen.

Besteding van de middelen

- Er is voor de komende vier jaar maximaal €4 miljoen per jaar gereserveerd voor sociale veiligheid afkomstig uit de 10% studievoorschotmiddelen (gereserveerd voor specifieke stimulering van landelijke prioriteiten).
- Deze middelen worden grotendeels weggezet via het landelijke programma. Een kleiner deel kunt u reserveren voor uitvoeringskosten en aanvullende activiteiten (nader te bepalen, bijvoorbeeld een onderzoeksprogramma). Er zijn bij de eerste suppletoire begroting 2023 nog mutaties door te voeren (incl. akkoord IRF) voordat dit geld daadwerkelijk uitgegeven kan worden.
- Daarnaast is in het bestuursakkoord met VH en UNL reeds €4 miljoen per jaar toegezegd (uit het Fonds Onderzoek en Wetenschap). Deze zouden aan de lumpsum kunnen worden toegevoegd.

De governance van een landelijk programma

- Hoe de governance van het programma, inclusief de wijze van financiering, het beste kan worden ingericht, moet nog verder worden onderzocht.
- De regiegroep zal in elk geval moeten beslissen over de vormgeving, uitwerking en uitvoering van het programma, inclusief de besteding van de middelen. De (werk)naam "regiegroep" maakt duidelijk dat het niet om een adviescommissie gaat.
- De regiegroep wordt voor de uitvoering van het programma bij voorkeur ondersteund door een organisatie die reeds gefinancierd wordt door OCW. Te denken valt aan het Platform integrale veiligheid hoger onderwijs, dat onderdeel is van SURF.

Invulling van het programma

U kunt de regiegroep in elk geval de volgende voorwaarden meegeven – deze lijst is niet uitputtend:

- Het programma zet in op de drie pijlers (1) monitoring en onderzoek, (2) kennisdeling en interventies, en (3) bewustwording en cultuurverandering. Deze pijlers zijn reeds in het bestuursakkoord met de koepels vastgelegd.
- Evenwicht in aandacht voor wo en hbo, studenten en medewerkers, onderwijs en wetenschap.

- Specifieke aandacht voor kwetsbare groepen en minderheden.
- Verbinding met bestaande programma's op het gebied van:
 - o Diversiteit en inclusie
 - o Seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld (en Regeringscommissaris Hamer)
 - o Discriminatie en racisme
 - o Erkennen en waarderen
 - o Andere onderwijssectoren, zoals het mbo
- Gerichtte interventies voor risicovolle sectoren (zoals kunstonderwijs).
- Het bevorderen van de sociale veiligheid ondersteunt de academische vrijheid en de respecteert de vrijheid van meningsuiting.
- Programma komt niet in de plaats van de verantwoordelijkheid die de instellingen al hebben conform de Arbowet als werkgever jegens hun werknemers.

In het bestuursakkoord hebt u reeds met de koepels afgesproken dat zij sociale veiligheid eenduidig en structureel gaan monitoren en dat iedere instelling gedragsregels opstelt. Dit kan gerealiseerd worden binnen het programma.

Daarnaast kunt u de regiegroep vragen om een voorstel te doen voor een landelijk, onafhankelijk steunpunt (of meldpunt) voor studenten en medewerkers. Een steunpunt biedt geen oplossing voor structurele problemen en helpt ook niet bij de preventie en cultuurverandering. Het kan echter wel een tijdelijke en aanvullende oplossing zijn om slachtoffers te ondersteunen en adviseren zolang de gewenste cultuurverandering nog niet is gerealiseerd. Een alternatief is dat u de regiegroep vraagt of een steunpunt wenselijk is en niet alleen *hoe* het kan worden ingericht. De Kamer (D66, PvdA) zal u hier waarschijnlijk naar vragen tijdens het tweeminutendebat: of u een meldpunt wil instellen. We bereiden u hier nader op voor.

Toezicht en handhaving

Een integrale aanpak vraagt niet alleen om stimuleren (via een programma) maar ook om instrumenten om bij te sturen waar het misgaat. In de WHW is de zorgplicht van instellingen t.a.v. de veiligheid van studenten niet expliciet vastgelegd. De wet schrijft wel concrete instrumenten en voorzieningen voor, maar de vraag is of dit voldoende houvast biedt voor instellingen, studenten en de onderwijsinspectie. Door te verkennen of de WHW voldoende aanknopingspunten geeft, ook met betrekking tot onderwijskwaliteit, zoekt u de ruimte op om steviger te sturen en te handhaven als dat nodig blijkt.

Onderzoek naar klachtenprocedures voor studenten

De Inspectie van het Onderwijs heeft in maart 2022 de volgende aanbeveling gedaan: "om onderzoek te doen naar de inrichting van de klachtenprocedure, de inlichting hierover aan studenten, de werking van de klachtenprocedure en de

tevredenheid van studenten over de behandeling van hun klachten." U kunt een bureau de opdracht geven om dit onderzoek in te stellen.

Politiek draagvlak

Met uw beleidsbrief stelt u de Tweede Kamer in de gelegenheid om met u in gesprek te treden over uw aanpak, voordat u een regiegroep instelt. Mogelijke punten van discussie zijn:

- Een programma is stimulerend en faciliterend, maar onderneemt u ook voldoende om met harde hand in te grijpen als het ergens mis gaat? Worden de instellingen ook ter verantwoording geroepen?
- Sociale veiligheid kan verbonden worden aan het borgen van de vrijheid van meningsuiting en academische vrijheid. Dit zal fracties aan de rechterflank aanspreken. Tegelijkertijd zullen zij kritisch zijn over de verbinding met inclusie en diversiteit.

U kunt bij het opstellen van de Kamerbrief hierover nog strategische keuzes maken in de accenten en toonzetting.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

N.v.t.